

JÁNOSI ZOLTÁN

Krúdy Gyula tündöklő lázadása

Az 1848-as magyar forradalom, majd az azt követő megtorlás nemcsak Európa addigi rendjét rengette meg – leveretésében is –, hanem erős penge-, majd bárvillelansáival szétdarabolta, addig nem sejtett utakra terelte családok tízezreit is. Ki kötélre jutott, avagy golyó elé, ki csak Kufsteinbe, ki pedig száműzöttként török, amerikai, francia földre: a 48-as magyar honvédtisztekből a föld számos hadseregébe jutott – áldozatnak, zászlónak, folytatásnak. S jutott belőlük Nyíregyházára is. Mert volt, aki elbukott hazája földjén hányódott idegen földek helyett, amnesztiával ugyan, de kétségbeesve, s Világos gyásza mögé Branyiszkót, Isaszeget rejtve a szívében. S ha karddal a kézben a hazáért meghalni itt már nem lehetett – ha lehetett is, értelmetlenül –, új család alapításába építette bele a le nem gázolható reményt, föl nem adását az eszménynek: a kardok villogása és a lőporfüst mögött nemrég még elképzelt új Magyarországnak. Miközben a fiatal Ferenc József kézsókjától illetett Miklós cár fogadásáról elsiető Paskievicsnek még évekig ott lépkedtek a szeme sarkában a serege előtt – a vitézség példáiként – elvonultatott diákhonvédek.

Hát így, a történelem ekkora forgószelében vetődött előbb Kállóba, majd Nyíregyházára a Felvidékről a híres Komáromot Klapka György adjutánsaként az értelmes harc utolsó pillanatáig védő legidősebb Krúdy Gyula, akinek édesöccse, Krúdy Kálmán ráadásul a fegyvert sem tette le soha. A szabadsapat vezérért majd jóval Világos után, a vadkerti erdőben árulók lövik agyon. S a Széchenyihez hasonlatossága miatt csak „grófnak” nevezett, s később a 48-as honvédegylet, majd a pesti Honvéd Menház parancsnokává öregedő honvédkapitány – virágkorában vármegyei főügyész még élete párját is 48 harcoló népéből választja meg. S Radics Máriától, a szabadságharc egykori szolgálóleányától származó, szintén Gyula nevű gyermeke és egy malterhordó leány, Csákányi Julianna jóvoltából nem is olyan sokára már ott rugdalta a kaput, majd próbálgatta – egyelőre huszárok elvett kardja és megsabdalt füle helyett – csupán a nagyatyai ház kertjébe felszerelt tornaszereket a törvénytelen unoka, legifjabb Krúdy Gyula is. A későbbi író, Szabolcs megye egyik legnagyobbra nőtt szellemi óriása.

S akárhogy tűnjék is az őszi szelekbe, tavak tükrére, elpörgő falevelekre író emberről: az ő legnagyobb öröksége a családnak ez az izomban, csontban, tekintetben megőrzött 48-as hagyománya volt. A fiatal Krúdy ezzel a daccal szegül neki az élettől számára kirótt időnek és „a magyar Pokolnak” is. Élete csupa lázadás: megszületett nyíregyházinak, dzsentrinek, bohémnak és lett világszínvonalú nagy leleplező, a szorgalom aszkétája az alakját körbecsillogó legendák alatt. Aki már akkor ezt írja oda jelmondatként és figyelmeztetésül a XX. század falára, amikor kevesen sejtik még, hogy milyen megpróbáltatások következnek rövidesen Európára: „Minden embernek előről kell kezdenie az életét mezítelenül. Talán azért, hogy ne rettenjen meg azoktól a dolgoktól, amelyek reá várakoznak.”

És Szatmár, Nyíregyháza, Podolin, Debrecen, Nagyvárad neveltje, a nyíri csend, az agarászó urak, a ligetek, nádasok jelbeszédének érzékeny meghallója éppen a millennium évében, 1896-ban érkezik Pestre. Abban az „átmeneti korban”, amikor – ahogyan Nagy László írja – „a nyíri homokból csak a Rákóczi-legények haját emeli föl a szél. Mikor a branyiszkói dobok is legurultak az orpheumokba. Budapest pedig fölépül a tülekvésnek.” Uta-zótáskája helyett a fejében ekkorra már Boccaccio, Dickens, Victor Hugo, Walter Scott, Byron, Thackeray, Puskin, Zola, Maupassant, Turgenyev, Mark Twain, Jack London regényeinek emléke, s a százazdelő nagy magyarjai: Jókai, Mikszáth, Reviczky, Bródy, Lovik, Petelei, Thury, Gozdu hagyatéka is, és több száz megírt cikk és tárca is, de mindez nem elég. A 48-as örökség konok daca kell, hogy az egész ország fölé diadalmasan, sárkányszerűen növő, s az állam zugaitól, Szabolcstól, Szatmártól fényévekre csillogó világváros el ne nyelje védtelenül őt is, akár a százezreket.

De Krúdyban az idő emberére akad. Noha lóversenyek, kártyacsaták, párbajok zaja, a Meteor, az Astoria, a Royal dísztermeinek girlandjai és táncosnői forognak körülötte, de gyémántos novellák s gyarapodó kötetek is, s rövidesen már ő írja meg a város történetét! S néhány év múlva már Pest és Buda beszél róla, sőt legendákkal veszi alakját körül. Ezek a „nagy mesék” a kötekedő, a férfit írói mivoltában megsértő, összevagdalt huszártisztekről, a puszta kézzel megfékezett, a hintó előtt megvadult lovokról még néhány lépéssel írói rangjának felismerése előtt járnak, ám már előre azt fényezik, ékesítik. S a tízes évektől már a szokatlan művészi minőség értékei nőnek a párbajozó, a hősszerű Krúdy alakja fölé. Nőhettek is: amit a felszínes világ nem láthatott, 12 órát dolgozott naponta, csak az a titok máig, mikor szakította ki ezt az időt lila gyöngybetűinek az őt vadul körbevirágzó létből, hogy hány órává tágította a napot.

A lapok pedig teltek. Jöttek először a dzsentrik és a kisasszonyok, és ahogyan Krúdy a dzsentrire néz, az groteskségében is maga a sötét kiábrándulás. „Hát ez volna az a híres magyar középosztály, amelyet én megmenteni akarok? Ezek a cégéres gazemberek?” – teszi föl magának a kérdést a legutoljára a Nyírség remeteszagú kertjeibe kanyarodó postakocsin a megszállott Alvinczi Eduárd. – Hol vannak azok a férfiak, akiknek sírkövére majd rá fogják vénsni: minden elveszett, csak a becsület maradt meg? – Azok kérem régen Amerikába szöttek – szólt közbe a züllött úriember, aki Alvinczi kifakadásait hallgatta.” Aztán jöttek a mindennapi hősök, a városok számkivetettjei és kalandorai: a házmesterné, a mosóné, a párbajsegédek, a kasszír-nők, a lókereskedők, a bérkocsisok, a postások, a tisztiszolgák, a fűzőkészítők, a kártyavető, a hamispénz-váltók, az ördögűzők és a hullamosok, megannyi szédelő különc, furcsa, bogaras figura: az egész beteges Magyarország. Jött aztán Rezeda Kázmér és Zathureczky, majd Széplaki Titusz, Palaczky úr meg Ligetsarki és Turf Karolin (a virágárus), Pincsi gróf és Toronygombi, Podolini Lajos és Szomjas Gusztó, Józsiás úr meg Zérus Aladár, azután Czifra János – a temetésrendező. Éppen úgy görbe tükrök az emberi névnek, ahogyan a létnek is. Zömében „megszállott mániákusok, egy hanyatló kor, egy széthulló társadalom végletesen felnagyított karikatúrái”, ahogyan ítéletét Krúdy legnagyobb szabolcsi Krúdy-kutatója, Katona Béla papírra vetette róluk. S nemcsak a dzsentriről lehangoló a kép, de a polgárról és a kisemberről is: a kor művészet iránti érzékenysége az ő köreikben sem marad alább a többi figura profiljától: „A hentesné verseskönyvet vett elő, amelyből kiszakított néhány lapot, hogy staniclit csináljon belőle – a tepertőnek.”

De ezek az eleven emberi sorsokat hordozó különleges nevek: arcok és szemek is. Sőt ruházatok, viseletek – suhogó szoknyák, kalapok, sálak. S a „nevek költészetének” törvényei szerint: még zeneszerszámok is! Nagybőgők, hegedűk, templomi orgonák avagy nyikorgó tangóharmonikák az utcasarkon. Ezek a nevek tájak is. Napsütésben szikrázó téli hegyoldalok, a Kárpátokból kanyargó folyók, szőlőfürtös domboldalak, homokba futó utak. Ezek a nevek: Magyarország. Nemcsak a beteges, a korhadó, hanem ami eszerencsétlenek vágyaiban megjelent, ami a történelemben *lehetett volna*. Az az arc, amit csak boldog országok viselnek, s ami talán a miénk is, ha – mint Örkény István tömörítette sűrű pontba: „Világosnál mi győztünk volna, s Paskievics menekült volna véres fejfel.”

Ám a keserű Krúdy túl mélyre lát. Ő már akkor az ország agóniájára fülel, amikor a dzsentri, a mágnás és a kispolgár együtt húztatja Bécsben a valcert, s együtt vonítják még évtizedeken át a Burg előtti éjben a Ferenc Jó-

zsef Aradtól nyugtalan álmától izzó császári palota felé, hogy „szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország!” S a kisgyermek Illyés a csontjaiban éli még a *Puszták népét*, a legsötétebb belső gyarmatosítás dokumentumát.

“Láttunk mi már elég komédiát az életben, Majmunka” – súgja oda Szindbád kicsit korosodó szerelmének, és ezen túl még inkább a kisvárosok sikátoraiiban, a havas erdőkben keresi az ember széjjelcibált álmát, a magyarságét is. Akit nem gyötörnek többé belső megfeszülések, a háborúk éles és gyors kései, nagyhatalmak kegyetlen akarata. A hőseibe átmentett ember a szomorú erdők hajnali párájaként támad föl belőle Ady: *Mag hó alatt* című költeménye vershősének ikertestvéreként:

*Gyötrött és tépett magamat
régi hiteiben fűrösztve
vérből, jajból és lángból
szedegetem össze
s elteszem, mint életes holtat
igazimnak sarjadásáig*

„Igazimnak sarjadásáig.” Ez Krúdy poétikájának igazi arca, mert már a tízes évektől megsejti, és Trianon után bizonyossággá növeli magában a magyarság várható perspektíváit az érzékeny szabdalt európai létben. S ha a Monarchiától a gyomra kavargott, az édes züllés helyén most csak a szikár jövőtlenséget, a jövő barbár ígéreteit látja. S ő nem birkózik, mint Móricz vagy Ady. Németh László „szorongó tájékozatlansága” neki „iszonyú kiúttalanság”, ahol csak fölfelé, az ég, a felső terek irányába nyitott még a történelem.

„Nem szeretem ezt a mai világot – írja –. Azt mondják, átmeneti idők. Csakhogy én nem kívántam átmeneti időben élni. Arra sem emlékszem, hogy ezt az életet valaha kiköveteltem volna. Már arra se vagyok kíváncsi, hogy minek örülhet az ember, ha magyar.” Így hát nem is a történelem nagy kérdései vonzzák, hanem az olyan problémák például, hogy „Vajon iszname még a Kék Hordóban eperpálinkát?” Az ízekkel, szárnyakkal, szagokkal s a nőekkel önmagát takarja el, azt a férfit, akit ugyancsak Ady jellemzett feledhetetlenül a (természetesen Krúdynam ajánlott) *A menekülő lovas* című versben:

*Sóbalványa lettem
Hazám dulásának
Szeretett jószágim,*

*Csúreim, táraim
Bús pusztulásának.*

*Add, óh Uramisten,
Hogy némán bolyongjak,
Ajkamat szorító
Dühvel, háborúsan
Átkokat ne mondjak*

A nagy centrumok, az erős várak, a kürtök, az ígéretek, az ígéket harsozó torkok helyett Krúdy az addig néma világot zengeti fel. A részletekét, a peremekét, az apró tökéletességek, hangulatok, fények sokszínű tündöklését. S ennek – a stílusát, nyelvét, kompozícióit alapjaiban megszábo erőnek az áramán – behajózik a világirodalomba. Ő nem erőltet az ember nyakába eszméket, küldetést, de szüntelen gondolkodásra, eszmélkedésre biztat, s folyamatosan az élet apró értékeit emeli fel. Hol egy szivarvégben fénylik fel az idő, bevilágítva a mindenség komor sarkait, hol egy asszony selyemharrisnyájáról csillan a kozmoszba a lélek, hol zizező falevél hangján karcos jelet az időtlen szelekbe, hol galambok havas szárnytollával vagy egy régi orgonailat emlékével üzen, s girbegurba utcák zegzugaiból éneklő a történelem darálóiból kimenekített embert.

Krúdy: zseni. A ma agyonidézett nyugati filozófusok előtt jó ötven évvel fedezi fel, hogy ennek a létnek nincsen centruma. Vagy ha van is ilyen „középpont”, akkor több is létezik egyszerre, egyenrangúan, egyidejűen s változó erővel és szerepkörökben. S ezt fölfedezve a magyar, sőt a világkultúrában is – a századelőn szinte egyedülállóan – eltolja a próza centrumát a történelem és a magánélet csikorgó fordulópontjaiból, a nemzeti és a személyes sors „nehéz” terepeiről, a parasztok és kétékezők folyton zendülő árvaságából, el a nemesi kúriákból, a polgári otthonokból is, el a hivatalokból, a kaszinókból – a női vállkendők és szoknyák alá, az óbudai kiskocsmákba, a pohárban ragyogó borokba, avagy vándorló fókuszként – akár egyetlen postakocsi belsejébe is. Miért is ne, hiszen nincs sehol egyetlen biztos pont sem a világban, már talán csak maga a személyiség. „Míntha önmagamát követném a leereszkedő estében” – írja – „Az idő összezavarodik, mint a homok.”

S Budapest mellett Podolin, Bécs mellett a Nyírség, a legutolsó felvidéki plébániatemplom leghátsó padja ezért lesz egyaránt hősei otthonává, egyenrangú a nagyváros sugárútjaival. Móricz, Szabó Pál, Veres Péter, Kodolányi a parasztportákra, Tersánszky a csavargóviskókba, Németh László az értelmiségi lét minőségeszményébe, Nagy Lajos, József Attila a külvárosba,

Babitsék a „szent” nyugati ideálokba helyezik ezt a fókuszot. Krúdy pedig, mintha előre látná az európai történelem hosszúra nyúló árnyékait, a csont- és salétromszagú csatamezőkről a középpontot a „jó fogadókba”, a kiskocsmákba dobja, és természetesen a szebbik nem közé, így hát a nyilvánosházba is. Ahol maradt még az örömmel valami morzsaléka, és egyébként is, a kisasszonyok ott Puskin-idézetet hordanak a harisnyakötőjükön. „Mert korunkban – mondja egyik ravaszdi hőse – amikor a nemes érzések: a vallásosság, a hűség, a tisztelet, a barátság, a hazaszeretet lassan kivesznek a világból, csak a szerelem az, amely képes visszavarázsolni a régen letűnt idők illúzióját. Csak a nők javíthatják meg az állati sorsba jutott férfiakat. És minden alkalmat meg kell adni a nőknek, hogy a javítás munkáját elvégezhessék a férfiakon.”

„Van néha olyan pillanat, amelyik kilóg az időből” – róttá be egyik versébe e fénylő és nyilalló sort Weöres Sándor. Krúdy mintha csupa ilyen pillanatot ragadott volna meg. Nyelvi újításait is a létezés perifériáinak gazdag megszólítása mozgatja. Életműve hatalmas kitérőt ad a magyar nyelv érzékenységének, bátorságának is, magasra fokozója felfogó- és kifejezőképességének. Ő nem új szavakat alkot, hanem a világ apró rezdüléseit és tágas látóhatárát egyaránt hűen kifejezni képes, gyökeresen új viszonyokba helyezi őket. Szóképeinek legfelső törvényeit ez a páratlanul egymásra hangolt, kettős vágy irányítja.

És ahogy belemered a pesti éjszakába, és azon túl a podolini emlékekbe, és azon is túl az agárszuszogású nyíri csöndbe, az *Ezeregyéjszaka* meséiből egyszerre előlép Szindbád, a hajós, hiszen ahol a legtisztább eszméknek még árnyékává sem lehet lenni, mert a beszakadt jövőjű ország recseg-roppog csak rázkódva a sötétben, mint egy kiürült fedélzet, ott csak a hazátlanság teremtheti meg a hőst. Azon a tájon csak az otthontalanságot lehet létélménnyé avatni, s benne az egykor volt és a valaha még lehetséges hazanosztalgiját.

S miközben a szecesszió, a posztromantika, az impresszionizmus, a szürrealizmus és a groteszk fényeit játszatja egybe hősenek alakjában, a megfoghatatlan, de mindenütt – ebben a teremben is – jelenlevő Szindbád kikorcsosolyázik sötét felöltőjében a térbe a történelem embert gyötrő ítélőszékei előtt. Lábában az otthon *ígérete* csupán, mert az otthon a vándorlásban van. Szindbád az emberbe átmentett életöröm, a vad történelemből, az időből kiemelt remény egy botladozó, keserű korban. Az emberben repülő eleven madár, szemben önmaga félelmeivel, szorongásaival. A szülőföld hűsége és maradványa. Szindbád egyetlen részvét az ember iránt: a születés íze, a kibomló szavak fénye.

Szindbád a szökevény emberiség, aki rákiált a történelemre, hogy az emberből kifelé megy az ember. Szindbád a dolgok elveszített távlatát mutatja meg. Újra felismerteti a suttogás zenéjét, az asszonyi mozdulatban a varázslatot. Az embert így vagy úgy, de végül is porrá őrli időben még egyszer elibénk szikráztatja mindazt, amiért érdemes élni. Szindbád a menekülő emberiség. A XX. század nagy emberi alaphelyzetét testesíti meg: az üldözött, a szökevény, az utakra kényszerült ember állapotát. Szindbád az első emigráns, akit százezrek követnek majd, űzve, hajtva, taszítva kifelé az otthonukból és a létükből is az európai és a magyar történelemben. Akinek óceán-, só- és szabadságszaga van, s úgy jár imbolyogva, álomtól, vinkótól, nők miatti fáradtságtól, mintha örökké a bizonytalan, közép-európai csönd fedélzetén járna. Mert hiszen innen emelkedett föl. Ő tehát: a hazátlanság a magasban. De szuverén és megőrző birodalom mégis, mert szabad maradt, szabad a szeme csillogásával, a színek barbár erejével, a szoknya fényeivel, a marhapörkölt és az újhagyma ízeivel.

Mert Szindbádot nem lehetett deportálni. Sem munkaszolgálatra hajtani, mint Radnótit, Szerb Antalt, Gellérit, Rejtőt és Pásztor Bélát. Szindbádot nem lehetett a Dunába löni. „Málenkij robot”-ra sem lehetett hurcolni. S már Szolyván halálra éheztetni vagy a tajgába fagyasztani. Internálni sem lehetett. Nem lehetett áttelepíteni a Maroson, a Latorcán, a Dunán. Nem lehetett letépni a körmeit. El nem követett tetteket nem lehetett aláíratni vele. Nem lehetett sortűzet nyitni a tömegben álló, a zsarnokság ellen tüntető alakjára. Az állatkerti tetemek közé sem lehetett elásni összedrótózott testét. Szindbád – megszökött.

Alf laila wa-laila: az Ezeregyéjszaka küldte, de ez az indiai származású arab vagy perzsa nevű hős talán a legkiábrándultabb európai, s talán a legszomorúbb magyar. Egy nagy költői életművé nőtt vele ez a próza, benne a magyar lét hatalmas drámájával. „Multikulturalitás”, „intertextualitás”, mormolhatnánk a posztmodern leckét –, de hát mennyire kevés ez Krúdyhoz! Szindbád a Nagy Fény –, aki folytatódik Máraiban, Huszárik Zoltánban, Latinovits Zoltánban, Mándy Ivánban, Mészöly Miklósban és még százakban, ezekben is. Szindbád a gödörből kiröppenő emberiség. Keserves közép-európai tapasztalat. Hajszálain az ember reménye, poharában a jövő szikrázó bora, talpa alatt a föld helyett csak idő, szemeiben a sorsának hátra arccal sorakozó emberiség.

A szülőhelyére egyre gyakrabban hazalátogató író még kétszer tér vissza élete végén szülővárosába – s mindkettőszer az égben. Először egy valóságos úton, a Budapest és Nyíregyháza között 1931-ben indult első repülőjáraton. Két évvel halála előtt még beszámolót is készít a magasból, a felhők

közül pillantva alá szülőföldjére: „Kétkerekű talyigán, szilaj hámos lóval, a ló farkán ülő kocsislegénnyel mentem el egykor Nyíregyházáról. ... Most az első repülőgéppel térek vissza a Nyírségbe.” „Robinsoni táj jön most egyszerre órányi távolságra a fővároshoz.” A második, a hosszabb idejű „égi” hazatérés már az író halála után, a szellem régióiban történik, és több évtizeden át tart. S különösen a hatvanas évektől, egyre szaporodó emlékjelekben, emléktáblákban, szobrokban, színpad-, utca-, gimnázium-, filmszínház-, szálloda-, vigadó-elnevezésekben, állandó múzeumi kiállításban s konferenciák, könyvek sorában nyilatkozik meg. A halott Krúdy e második égi útja során mind inkább belakja szülővárosát, mind mélyebben rajzolja rá vonásait térképére. A mai Nyíregyházára lépett már sokfelől – legkatartikusabban talán Varga Imre új szobrának közelében – szólítja meg az ismert gordonkahang.

Ahogy Szindbád és a többi Krúdy-hős mind maradandóbban nőtt bele a világirodalomba, az öregedő, eleven író mind nagyobb lökésekkel taszította kifelé a létezésből az idő és a történelmi kor. Tüdeje, szíve, gyomra, lába rendetlenkedik, majd féloldali agyvérzés éri, és a lakását is felmondják. Van olyan lexikon, amely már 1931-ben *néhainak* minősíti. 1932-ben e balzaci arányú életmű írója vagyontalansági eskü letételére kényszerül.

Amikor halála után a hivatal emberei számba vették hagyatékát, az alábbi javakat írták össze a százharminc kötetes író minden itt hagyott, e földi tárgyi tulajdonaként: két csikos nadrág, egy fekete zakó, egy barna szvetter, nyolc ing, egy szürke felöltő, két nadrágtartó, egy zöld és egy szürke kalap. De csak a szürke kalap alá befért már ekkor egész Európa.

Vajon mit álmodhatott utoljára Krúdy, mielőtt végleg magára hagyta, szindbádtalan didergésében a világot? A sóstó fáit-e, a bujtosi parázna nádast, a színes pillantásaival is nyugtalan nyíri csendet avagy a nagyapát a híres Komáromból? Aligha. Bizonyosan asszonnal álmodott, hiszen azt is leírta nemrég, hogy „a csalódott férfiakat éppen női alakban szokta felkeresni a halál.” De az az asszony most bizonyosan a szabadság angyala volt – a kis virágáruslány képében – és teste helyett virágokkal szórta tele a homályt.

Nyíregyháza és a megye az utóbbi évtizedekben az emlékjelek állítása mellett könyvekkel s tanulmányok tucatjaival járult hozzá, hogy a magyarországi Krúdy-értékelés a mai színvonalára érkezhessen. Hogy egyre fölismerőbb legyen az életmű világirodalmi rangja. Ami – többek között – 1931-ben, az e teremben (1883-ban) lefolytatott tiszzaeszlári vérvádperről írt regénnyel (*A tiszzaeszlári Solymosi Eszter*), Hitler hatalomra jutása előtt két évvel üzente egyik utolsó figyelmeztetését az emberiségnek. Egyszerre emelve fel szavát a zavaros szándékok, az előítéletek és a tömegeket ör-

vénybe sodró hisztéria ellen. Már két évvel azelőtt, hogy Thomas Mann nyomdába adta a náci elvekkel a zsidó mítoszon szembefordított regényét, a *József és testvéreit*, amikor a történelem gödreiből elsőszempolyogó árnyékok veszélyeit még kevesen érzékelték igazán a korban. Ebben a teremben ma itt – Alvinczy Eduárd, Rezeda Kázmér és Szindbád portréi mellett – ez a Krúdy Gyula is itt van velünk. Áttört fényű mondatain át „az ember szépbe szőtt hitét” végső percéig védelmező, messzire látó, bátor ember. A megzavarodó Európa fölötti józan lélek. Ebben a teremben ma Krúdynak ez az arca is világít.

Pedig amikor meghalt, már csak a könyvekben lebegő szelleme világított. A villanyát kikapcsolták, mert azt sem tudta fizetni, a holttestét is gyertyafény lobogta körbe. Néhány utcányira szülőházától, egykori szülőágya közelében ez a gyertya ma itt gyullad meg újra. S ennek a kicsi gyertyának ma hatalmas holdudvara van. A mától az ő nevét viselő teremből – szülővárosa szívéből – nemcsak az országnak, hanem az egykor az író nyúlászor-kalapja alá dugott Európának is üzeni, hogy az ezernyolcszáznegyvennyolcas lázadó honvédtiszt és a markotányosnő unokája, Krúdy Gyula magyar író – szindbádi útjain – ma végleg hazaért.

(A szöveg 2003. október 21-én Nyíregyháza Megyei Jogú Város képviselő-testületének ünnepi közgyűlésén hangzott el, amikor Krúdy Gyula születésének 125. évfordulóján a Városháza díszterme az író nevét vette föl.)

(Az írás főbb szakmai forrásai Czine Mihály: Krúdy Gyula. In: A magyar irodalom története 1905-től 1919-ig. Szerkesztette Szabolcsi Miklós. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1965. 370-389., Katona Béla: Az élő Krúdy. Cikkek és tanulmányok Krúdy Gyula életművéről. Válogatta és szerkesztette Jánosi Zoltán. Kiadja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága. Nyíregyháza, 2003., Krúdy Gyula regényei és novellái, valamint Huszárik Zoltán és Sára Sándor Szindbád című filmjének szövegei voltak.)